



กาตาร์กับแนวทางการแก้ปัญหา หลังผ่าน ๑ ปี กรณีเหตุการณ์คว่ำบาตร

ชูชาติ พุดเพ็ญ*

บทนำ

ราวเดือนมิถุนายน ๒๐๑๗ ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ราชอาณาจักรบาห์เรน และสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ ได้ประกาศตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับกาตาร์ แบบฉับพลันและไม่ทันตั้งตัว ส่งผลให้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวายในภูมิภาคอ่าวอาหรับ อย่างชัดเจน ขณะที่ประเทศผู้คว่ำบาตรเลือกมาตรการคว่ำบาตรที่รุนแรงโดยการปิดพรมแดน

* นักวิเคราะห์สัมพันธ์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานภาษาสเปน เยอรมัน และอาหรับ สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ทั้งทางบก ทางอากาศ และทางทะเล ห้ามพลเมืองของตนเดินทางเข้ากาตาร์และออกคำสั่งให้พลเมืองชาวกาตาร์เดินทางออกนอกประเทศผู้คว่ำบาตรโดยเร็ว หรือภายใน ๒ สัปดาห์ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวกลายเป็นวิกฤตการณ์เมืองและความมั่นคงระดับภูมิภาคโดยเฉพาะภูมิภาคอ่าวอาหรับ เนื่องจากประเทศที่มีบทบาทนำในการคว่ำบาตรครั้งนี้เป็นประเทศใหญ่ และทรงอิทธิพลในภูมิภาคอย่างซาอุดีอาระเบียในฐานะประเทศศูนย์กลางโลกมุสลิม และอียิปต์ที่ทรงอิทธิพลในกลุ่มอาหรับ-แอฟริกา ทำให้กาตาร์ซึ่งเป็นประเทศเล็ก ๆ ในภูมิภาคต้องเผชิญกับภาวะกดดันรอบด้าน^๑

บทความนี้เป็นภาคต่อจากบทความเรื่อง “เจาะลึกเบื้องหลังเหตุการณ์คว่ำบาตรกาตาร์ : ใครได้ประโยชน์”^๒ ซึ่งผู้เขียนได้ส่งตีพิมพ์และเผยแพร่ไปแล้วก่อนหน้านี้สำหรับเรื่องนี้ ผู้เขียนได้จำกัดขอบเขตการศึกษา เกี่ยวกับแนวทางการรับมือด้านเศรษฐกิจของกาตาร์ ต่อการปิดล้อมรอบด้านจนสามารถยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางสภาวะกดดันจากประเทศในกลุ่มความร่วมมือเดียวกัน ปัจจุบันโดฮาที่มีส่วนสำคัญทำให้กาตาร์สามารถยืนระยะได้นานกว่า ๑ ปี จนถึงขณะนี้กาตาร์ยังสามารถบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจมหภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระแสคว่ำบาตรที่ถาโถมรุนแรงเหล่านี้จะดำเนินต่อไปหรือไม่หากกาตาร์ยังยืนกรานในการดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบเดิม^๓ อาทิ การสนับสนุนขบวนการ

^๑ หลังการประกาศตัดสัมพันธ์ผ่านไประยะหนึ่งไม่ถึง ๒๔ ชั่วโมง ปรากฏว่ามีอีกหลายประเทศออกประกาศตัดสัมพันธ์กับกาตาร์เพิ่มอีก ประกอบด้วยสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ สาธารณรัฐมัลดีฟ รัฐบาลคอโมโรส รัฐบาลลิเบีย และรัฐบาลเยเมน ถัดมาอีกหนึ่งวันรัฐบาลจอร์แดนประกาศลดระดับความสัมพันธ์กับกาตาร์และยกเลิกใบอนุญาตประกอบการของสถานทูตอิรักที่กรุงอัมมาน ประเทศจอร์แดนทันที และผ่านไปไม่กี่ชั่วโมงวันเดียวกัน รัฐบาลมอริเตเนียได้ประกาศตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับกาตาร์ด้วยเช่นกัน

^๒ ชูชาติ พุ่มเพ็ง. (ธันวาคม ๒๕๖๐). เจาะลึกเบื้องหลังเหตุการณ์คว่ำบาตรกาตาร์: ใครได้ประโยชน์. *รัฐสภาสาร*, ๖๕(๑๒), ๘๑-๑๐๓.

^๓ วิกฤติรอบนี้อยู่บนสมมุติฐานสำคัญที่นักวิเคราะห์หลายสำนักให้น้ำหนักในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- ก. กาตาร์มีนโยบายต่างประเทศแบบอิสระและเป็นเอกเทศจนถูกมองว่าแตกแถว
- ข. กาตาร์มีสื่อที่ทรงอิทธิพลและนำเสนอข่าวที่หลายประเทศมองว่าแทรกแซงกิจการภายใน
- ค. กาตาร์เปิดหน้าแข่งขันกับซาอุดีอาระเบียเพื่อแย่งชิงความได้เปรียบด้านเศรษฐกิจและการเมืองในระดับภูมิภาค

การดรอปมุสลิม (Muslim Brotherhood) และต่อต้านการก่อรัฐประหารในอียิปต์ การเปิดเผยประเด็นละเอียดอ่อนในภูมิภาค เช่น กรณีปัญหาพิพาทการเมืองในเยเมน การแทรกแซงของพันธมิตรชาติอาหรับในเยเมนที่นำโดยซาอุดีอาระเบียและสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ รวมถึงการเสนอแง่มุมต่าง ๆ ผ่านสื่อที่ทรงอิทธิพลในภูมิภาคอย่างสำนักข่าวอัลญะซีเราะห์ (Al-Jazeera) ที่ยังคงเป็นของแถมกับบรรดาประเทศผู้คว่ำบาตร

สาเหตุของปัญหา

นับตั้งแต่ปี ๑๙๙๕ กาตาร์ดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุกด้วยการปรับตัวแสวงหาแนวร่วมกับดุลอำนาจทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ เริ่มจากการสานสัมพันธ์กับสหรัฐ ฯ โดยการบรรลุความตกลงและความร่วมมือด้านการทหารโดยการอนุญาตให้กองทัพอากาศสหรัฐ ฯ ตั้งฐานทัพในประเทศ^๔ เพื่อใช้เป็นยุทธศาสตร์ทางการทหารในภูมิภาค นอกจากนี้ ในปีเดียวกันกาตาร์ได้ก่อตั้งและเปิดตัวสำนักข่าวอัลญะซีเราะห์ ซึ่งนับเป็นการปฏิวัติสื่อในภูมิภาคและถือเป็นการยกระดับของสื่อให้มีความเป็นสากลมากขึ้น เนื่องจากสำนักข่าวดังกล่าวทำหน้าที่เสมือนเป็นกระบอกเสียงที่มีพลวัตรขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมทั้งการนำเสนอและเปิดโปงประเด็นต่าง ๆ ที่สังคมการเมืองโลกอาหรับมองว่าไม่สามารถเข้าถึงและก้าวล่วงได้

ด้วยการดำเนินนโยบายต่างประเทศของกาตาร์และการปฏิวัติสื่อรอบนี้ จึงกลายเป็นปฐมบทสำคัญและเป็นรากเหง้าความขัดแย้งกับบางประเทศในอ่าวอาหรับกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา จนมาถึงช่วงที่ประจวบเหมาะของยุคที่เรียกว่า อาหรับสปริงส์ ทำให้เกิดกระแสปฏิวัติภาคประชาชนเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในภูมิภาค และบทบาทดังกล่าวย่อมหนีไม่พ้นบทบาทของสื่อที่ทรงอิทธิพลขณะนั้น คือ สำนักข่าวอัลญะซีเราะห์ ซึ่งทำหน้าที่นำเสนอข่าวแบบเกาะติดทุกประเด็น ทุกวินาที ทันกระแส ทันเหตุการณ์ ส่งผลให้อีกหลายประเทศ

^๔ ฐานทัพอูดัยด์ เป็นฐานทัพอากาศของสหรัฐ ฯ ตั้งอยู่ห่างจากเมืองหลวงนครโดฮาไม่มาก ใช้ระยะเวลาเดินทางโดยรถยนต์เพียง ๔๕ นาที ฐานทัพแห่งนี้มีกำลังพลสหรัฐ ฯ ประจำการอยู่ราวหนึ่งหมื่นนาย ในทางกายภาพมีจุดเด่นเชิงยุทธศาสตร์สำคัญต่อกองทัพอากาศสหรัฐ ฯ เนื่องจากมีความสมบูรณ์ในทุกด้าน ไม่สามารถหายุทธศาสตร์เช่นนี้ได้อีกในประเทศอ่าวอาหรับอื่น ๆ ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่รัฐบาลสหรัฐ ฯ พิจารณาคงนโยบายการตั้งฐานทัพดังกล่าว และให้คงฐานทัพนี้ในกาตาร์ต่อไปเพื่อผลประโยชน์ของสหรัฐ ฯ และพันธมิตรในระดับภูมิภาค

เกิดกระแสการปฏิวัติภาคประชาชนขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เพราะกระแสโลกาภิวัตน์ด้านการสื่อสารสามารถสร้างผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมประชาชนและพลเมืองของประเทศต่าง ๆ ให้มีอารมณ์ร่วมกับทุกภาพทุกเหตุการณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญ ตัวอย่าง การปฏิวัติภาคประชาชนของชาวตูนิเซียที่สามารถโค่นล้มประธานาธิบดีบินอาลีลงจากอำนาจ และลี้ภัยออกนอกประเทศ เช่นเดียวกับการปฏิวัติภาคประชาชนในอียิปต์ ที่ส่งผลให้ประธานาธิบดีฮุสเนย์ มุบารัค ต้องยอมลงจากอำนาจแบบล้มกระดาน ในขณะที่ลิเบียประชาชนลุกฮือขับไล่พันเอกมูอัมมาร์ กอดดาฟีย์ ประธานาธิบดีของลิเบียที่ครองอำนาจมาอย่างยาวนานจนในที่สุดต้องพบกับจุดจบอย่างน่าเวทนา ส่วนผู้ปกครองในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับอื่น ๆ อย่างซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ รู้สึกอึดอัดอย่างมาก เนื่องจากเกรงว่าจะมีกระแสการปฏิวัติเกิดขึ้นในประเทศของตน จนอยากจะควบคุมได้เช่นเดียวกับอีกหลายประเทศในภูมิภาค และสถานการณ์ขณะนั้นบีบรัดกดดันจนกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ทำให้ทั้งซาอุดีอาระเบียและสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์สนับสนุนกองทัพอียิปต์ให้กระทำการก่อรัฐประหารยึดอำนาจจากประธานาธิบดีมูฮัมหมัด มูรซี^๕ และล้มความปรารถนาของขบวนการปฏิวัติภาคประชาชนจนหมดสิ้น ในขณะที่กาตาร์ออกโรงต่อต้านการก่อรัฐประหารอย่างจริงจัง ด้วยการนำเสนอข่าวของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงแบบเกาะติด และนำเสนอผ่านช่องสถานีอัลญะซีเราะห์อย่างเต็มที่ และจากจุดนี้เองทำให้เกิดกระแสความขัดแย้งของกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับด้วยการแบ่งฝ่ายระหว่างซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และราชอาณาจักรบาห์เรนฝ่ายหนึ่ง กับกาตาร์อีกฝ่ายหนึ่ง จนเป็นชนวนให้เกิดประเด็นพิพาทในกลุ่มอ่าวอาหรับรอบแรกด้วยเหตุการณ์การตัดสัมพันธ์ระหว่างกันในปี ๒๐๑๔ ซึ่งทั้งสามประเทศดังกล่าวได้ออกมาตรการตัดสัมพันธ์กับกาตาร์ โดยการเรียกทูตของตนกลับประเทศ เพื่อเป็นการประท้วงกาตาร์ที่ยืนนโยบายต่างประเทศแบบเอกเทศ และวิกฤตรอบนี้กินระยะเวลากว่า ๙ เดือน และจบลงด้วยความพยายามของคูเวตที่ทำหน้าที่เป็นโซ่ข้อกลาง^๖

^๕ ผู้ก่อตั้งพรรคเสรีภาพและความยุติธรรม (Freedom and Justice Party) โดยสามารถนำพรรคของตนคว้าชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไปของอียิปต์ได้สำเร็จในปี ๒๐๑๓ และเข้าสู่อำนาจอย่างถูกต้องในตำแหน่งประธานาธิบดีอียิปต์คนใหม่

^๖ คูเวตเสนอเป็นตัวกลางเจรจา และสร้างบรรยากาศให้ทุกประเทศมีท่าทีผ่อนคลายเป็นลำดับ จนกระทั่งปัญหาดังกล่าวค่อย ๆ ยุติลงในช่วงเดือนพฤศจิกายนปีเดียวกัน ซึ่งการคลี่คลายปัญหาวิกฤตรอบนี้นับเป็นความสำเร็จของคูเวตที่มุ่งเจรจาปรับความสัมพันธ์ระหว่างกาตาร์กับซาอุดีอาระเบียเป็นลำดับแรก จนบรรลุเป้าหมาย ทำให้สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์และราชอาณาจักรบาห์เรนยอมเปลี่ยนท่าทีต่อมาในภายหลัง กระทั่งสถานการณ์ความสัมพันธ์กลับสู่ภาวะปกติ และมีการส่งทูตของแต่ละประเทศกลับมาประจำ ณ กรุงโดฮา ตามเดิม

หากวิเคราะห์สภาพปัญหาและช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจะพบว่า วิกฤตรอบแรก อยู่ในวงจำกัด^๙ กล่าวคืออยู่ในมิติของการตัดสัมพันธ์ทางการทูตเท่านั้น และประเทศผู้คว่ำบาตรไม่มั่นใจที่จะออกมาตรการใด ๆ ที่รุนแรงกดดันกาตาร์ อีกทั้งยังเป็นช่วงที่ประเทศกำลังระส่ำร้นหนักด้วยผลกระทบจากภายนอก และยังมีเหตุผลสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงได้ คือ การขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ สมัยแรกของบารัค โอบามา ที่มีท่าทีและนโยบายสนับสนุนการปฏิวัติภาคประชาชนตามวิถีประชาธิปไตยบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน

ต่อมาหลังการบริหารประเทศของบารัค โอบามา สมัยที่สอง สถานการณ์เริ่มพลิก เนื่องจากสหรัฐฯ ดำเนินนโยบายเข้าหาอิหร่านมากขึ้น เห็นได้จากพฤติกรรมการให้น้ำมันอิหร่านให้บรรลู่ข้อตกลงเจรจาปัญหานิวเคลียร์อิหร่าน^{๑๐} ซึ่งบรรดาประเทศในภูมิภาคอ่าวอาหรับรู้สึกกังวลอย่างยิ่งต่อการขยายอิทธิพลของอิหร่านในภูมิภาค ขั้วร้ายสหรัฐฯ ในฐานะมหาอำนาจเริ่มปรับเข้าหาอิหร่านมากขึ้น ทำให้วิกฤตความขัดแย้งในภูมิภาคระหว่างประเทศผู้คว่ำบาตรกับกาตาร์อยู่ในระดับคงที่โดยไม่มีการปรับระดับขึ้นลงแต่อย่างใด เพราะมีสถานการณ์ใหม่เข้ามาแทนที่ เช่น ผลพวงจากการเข้ายึดอำนาจรัฐบาลเยเมนของกลุ่มกบฏฮูษีย์ จนส่งผลให้ทั้งซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ในฐานะพันธมิตรชาติอาหรับยื่นมือเข้าช่วยเหลือรัฐบาลเยเมนภายใต้ปฏิบัติการ “พายุแห่งความมุ่งมั่น” ซึ่งขณะนั้นกาตาร์

^๙ วิกฤตความขัดแย้งรอบแรกในภูมิภาคอ่าวอาหรับเมื่อปี ๒๐๑๔ ระหว่างกาตาร์กับสามประเทศสมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงอ่าวอาหรับ นำโดยซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และราชอาณาจักรบาห์เรน ส่งผลให้ทั้งสามประเทศประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับกาตาร์ และเรียกทูตของตนกลับประเทศทันที จากกรณีนี้ประเทศเหล่านั้นไม่พอใจที่กาตาร์มีนโยบายและจุดยืนชัดเจนเกี่ยวกับการสนับสนุนการปฏิวัติภาคประชาชนในโลกอาหรับ

^{๑๐} วิกฤตนิวเคลียร์อิหร่านถือเป็นมหากาพย์ที่ใช้ระยะเวลาการเจรจาต่อรองยืดเยื้อยาวนานกว่า ๑๓ ปี และข้อตกลงยุติปัญหาโครงการนิวเคลียร์อิหร่านถือได้ว่าเป็นบทเรียนสำคัญในมิติของการเจรจาทะเลทางออกเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตนิวเคลียร์อิหร่าน และถือเป็นส่วนหนึ่งของการบรรลุความสำเร็จที่คู่เจรจายอมรับได้ในมิติเชิงผลประโยชน์ของประเทศ เพราะตลอดระยะเวลา ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา คู่เจรจาแสดงท่าทีแข็งกร้าวและส่งสัญญาณตอบโต้กันไปมา โดยเฉพาะกรอบแนวทางหรือวิธีการที่สามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรม จนกระทั่งมาถึงการเจรจารอบสุดท้ายซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๐๑๕

เข้าร่วมปฏิบัติการและสนับสนุนภารกิจดังกล่าวด้วยเช่นกัน^๙ โดยให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนทั้งกองกำลังทหาร การสนับสนุนด้านงบประมาณ รวมทั้งการสนับสนุนด้านสื่อ

ต่อมาในปี ๒๐๑๗ เป็นช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่านผู้นำประเทศของสหรัฐฯ โดยการขึ้นดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ซึ่งได้รับชัยชนะด้วยการรณรงค์หาเสียงและสร้างความเชื่อมั่นกับพลเมืองสหรัฐฯ ภายใต้คำนิยาม “อเมริกาต้องมาก่อน” เมื่อเป็นเช่นนี้ ซาอุดีอาระเบียและสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เริ่มปรับนโยบายยกระดับความเป็นปรปักษ์กับกาตาร์ขึ้นทันที เพราะรู้โดยนัยแล้วถึงการมีหลักพิงทั้งการส่งสัญญาณของสหรัฐฯ และการสนับสนุนจากสื่อหลายสำนักของสหรัฐฯ กรณีดังกล่าวเห็นผลทันทีหลังการประชุมสุดยอดผู้นำสหรัฐฯ และโลกมุสลิมเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๐๑๗ ซึ่งการเยือนของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ณ กรุงริยาด ถือเป็นตัวแปรนำในการก่อวิกฤตรอบใหม่ที่ยืดเยื้อและไม่เคยปรากฏมาก่อนบนหน้าประวัติศาสตร์ของการรวมกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับ^{๑๐} เพราะเพียงสองสัปดาห์ ให้หลังจากการเยือนซาอุดีอาระเบียของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ทำให้ทั้งซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ราชอาณาจักรบาห์เรน รวมถึงประเทศนอกกลุ่มอย่างอียิปต์ ได้ประกาศตัดสัมพันธ์กับกาตาร์ทันที เริ่มต้นด้วยการทำสงครามสื่อและการปิดล้อมเชิงเศรษฐกิจจันหนกหน่วงและรุนแรง และครั้งนี้นับเป็นการโดดเดี่ยวกาตาร์แบบถาวรโดยเฉพาะการพุ่งเป้าทำลายระบบเศรษฐกิจมหาภาคด้วยการปิดเส้นทางการเข้า-ออกสินค้าและภาคบริการทุกด้าน ทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ดังนั้น จะมีแนวทางใดบ้างที่จะพยุห้กาตาร์ผ่านพ้นช่วงวิกฤติครั้งนี้ไปได้ และการจำกัดขอบเขตมิให้วิกฤติบานปลายได้อย่างไร

^๙ กาตาร์เป็นประเทศภายใต้กลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับและกาตาร์ต้องการถ่วงดุลอำนาจในภูมิภาค ซึ่งหวังผลและเป้าหมายเดียวกัน คือ ปราบปรามกลุ่มกบฏซุนนีที่ยึดอำนาจรัฐบาลเยเมนในปี ๒๐๑๔

^{๑๐} ซาอุดีอาระเบียเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดผู้นำโลกอิสลาม-สหรัฐฯ ณ กรุงริยาด ประเทศซาอุดีอาระเบีย ๒๐๑๗ (Riyadh Summit 2017) ถือว่าบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจากไฮไลท์สำคัญ คือ การได้พบปะหารือกับประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ที่เดินทางเยือนภูมิภาคตะวันออกกลางเป็นครั้งแรกหลังเข้ารับตำแหน่ง และการมาของประธานาธิบดีสหรัฐฯ ครั้งนี้เกิดจุดเปลี่ยนสำคัญที่หมายถึงการประกาศชัยชนะเชิงนโยบาย อันสะท้อนให้เห็นว่านโยบายของซาอุดีอาระเบียและสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ยังคงเป็นพันธมิตรที่เหนียวแน่นกับสหรัฐฯ



แผนที่แสดงการปิดพรมแดนรอบด้านเพื่อโดดเดี่ยวกาตาร์

แนวทางการรับมือของกาตาร์ต่อกรณีการคว่ำบาตร ประกอบด้วย

๑. กาตาร์มุ่งวางระบบเศรษฐกิจแนวใหม่

กาตาร์สามารถบริหารจัดการผลกระทบจากการคว่ำบาตรรอบนี้ได้อย่างไร เพราะเมื่อพิจารณารูปแบบการกีดกันและยุทธศาสตร์ตัดเส้นเลือดใหญ่ของประเทศผู้คว่ำบาตร ซึ่งหวังผลให้กาตาร์พิจารณาทบทวนนโยบายต่างประเทศ และปรับพฤติกรรมที่แสดงออกว่ากำลังแตกแถว ด้วยการใช้มาตรการการปิดกั้นระบบโลจิสติกส์ และเส้นทางขนส่งระหว่างกัน แบบฉับพลันทันทีโดยไม่ทันตั้งตัว ดูเหมือนว่าประเทศผู้คว่ำบาตรจะประเมินผลล่วงหน้าอย่างมั่นใจว่า เศรษฐกิจกาตาร์ต้องสั่นคลอนและผันผวนแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินมาตรการใช้กำปั่นหลักทุกโครงสร้างและฐานการเติบโตทางเศรษฐกิจของกาตาร์ ที่ต้องพึ่งพา ระบบขนส่งภายใต้กรอบความตกลงร่วมกันในรูปของกฎหมาย กฎระเบียบ และการบริหารธุรกิจ และกิจกรรมทางการค้าผ่านช่องทางหรือเส้นทางที่มีจุดเชื่อมต่อระหว่างกัน

ทั้งทางบกและทางทะเล^{๑๑} โดยเฉพาะท่าเรือน้ำลึกญะบัลอาลี^{๑๒} ในขณะที่เส้นทางเชื่อมต่อทางบกต้องผ่านช่องผ่านแดนที่มีพรมแดนติดกับซาอุดีอาระเบียหรือเรียกว่า ช่องผ่านแดนซัลวา เป็นต้น ดังนั้นการปิดเส้นทางที่เป็นอยู่ซ้ำซ้อนน้ำของกาตาร์ ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของกาตาร์อย่างรุนแรง กอปรกับการกำหนดมาตรการที่รวดเร็วฉับพลันทำให้ฝ่ายบริหารต้องคิดหนักเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานเชิงระบบบริหาร ควบคู่กับการสร้างความมั่นใจกับประชาชน โดยเฉพาะปริมาณและความต้องการเกี่ยวกับสินค้าอุปโภคบริโภค เพื่อประกันความเดือดร้อนที่อาจเกิดผลกระทบกับวิถีชีวิตและปากท้องของพลเมืองชาวกาตาร์



เส้นทางการเดินเรือขนส่งสินค้าที่กาตาร์เคยใช้บริการก่อนวิกฤติคว่ำบาตรโดยเฉพาะท่าเรือญะบัลอาลี ดูไบ

^{๑๑} กาตาร์ใช้เส้นทางการขนถ่ายสินค้าทั่วไป สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าโภคภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้เกี่ยวกับการก่อสร้างซึ่งทั้งหมดล้วนต้องพึ่งพาระบบโลจิสติกส์เพื่อการขนถ่ายสินค้าเหล่านี้ โดยเฉพาะการขนถ่ายสินค้าทางทะเลต้องพึ่งพาท่าเรือพาณิชย์ของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

^{๑๒} ท่าเรือน้ำลึกญะบัลอาลี รัฐดูไบ จัดเป็นท่าเรือใหญ่ลำดับที่ ๙ ของโลกด้านการรองรับตู้สินค้า และเป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคตะวันออกกลาง รวมทั้งมีระบบบริหารจัดการการขนส่งที่ครอบคลุมรอบด้าน เชื่อมโยงกับท่าเรือทั่วโลกกว่า ๑๔๐ ท่าเรือ มีการเดินเรือขนส่งสินค้าและบริการทางเรือกว่า ๙๐ เที่ยวบินต่อสัปดาห์ ท่าเรือแห่งนี้ได้รับการลงคะแนนเสียงให้เป็นท่าเรือที่ดีที่สุดในภูมิภาคตะวันออกกลางเป็นเวลา ๒๐ ปีติดต่อกัน



เส้นทางพรมแดนทางบกระหว่างซาอุดีอาระเบียและกาตาร์ผ่านจุดผ่านแดนซัลวา

หลังกาตาร์เผชิญมาตรการคว่ำบาตรผ่านไปได้เพียง ๒ เดือนเท่านั้น สถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือยักษ์ใหญ่ในชื่อ Moody's ได้เปิดเผยรายละเอียดผ่านรายงานเศรษฐกิจของสถาบัน โดยพุ่งเป้าไปที่ผลกระทบด้านเศรษฐกิจในภูมิภาคอ่าวอาหรับ จากปัจจัยการคว่ำบาตรเป็นสำคัญ รายงานฉบับดังกล่าวระบุว่าผลการคว่ำบาตรจะเป็นปัจจัยต่อความเชื่อมั่นในภาพรวม โดยเฉพาะผลกระทบด้านเศรษฐกิจและการเงินในภูมิภาค หากปล่อยให้ความขัดแย้งดำเนินต่อไปโดยไม่ได้รับการแก้ไขย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจระดับภูมิภาคในระยะยาว ซึ่งมี ๒ ประเทศที่ต้องเผชิญกับภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจได้แก่ราชอาณาจักรบาห์เรนและกาตาร์

นอกจากนี้ รายงานฉบับดังกล่าวยังประเมินสถานการณ์ผลกระทบด้านเศรษฐกิจของกาตาร์ไว้อย่างน่ากังวล เนื่องจากกาตาร์ต้องแบกรับภาวะกดดันทางการเงินและสกุลเงินภายในประเทศอย่างหนัก เหตุเพราะมีปัจจัยจากมาตรการกีดกันที่ส่งผลให้เงินทุนไหลออกจากตลาดการเงินและสถาบันการเงินของกาตาร์อย่างต่อเนื่องแต่ละที่ระดับ ๓ หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในช่วงระยะเวลาเพียง ๒ เดือนแรกหลังการคว่ำบาตร

เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้ฝ่ายบริหารของกาตาร์ต้องแก้เกมและหาวิธีห้ามเลือดด้วยการออกมาตรการเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาการเงิน และอุดช่องโหว่เพื่อทดแทนภาวะเงินทุนไหลออก ซึ่งธนาคารกลางกาตาร์ได้ทุ่มเงินทุนสำรอง เพื่อหนุนสถาบันการเงินของกาตาร์ให้สามารถยืนอยู่ได้ด้วยงบประมาณราว ๓๘,๕๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือ ประมาณร้อยละ ๒๓ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือ GDP

อย่างไรก็ตาม ฝ่ายบริหารต้องทำงานอย่างหนักเพื่อให้กาตาร์ฟื้นขีดอันตรายจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ทั้งการเพิ่มความหลากหลายเชิงธุรกิจ ความหลากหลายด้านการลงทุน และการส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศ ถึงขนาดยกระดับขีดความสามารถด้านกิจการโรงงานอุตสาหกรรมภายในประเทศ ประเด็นนี้มีรายงานจากสถาบันการพัฒนาการบริหารกองทุนการเงินระหว่างประเทศโดยระบุว่า การบริหารจัดการการค้าและการลงทุนของกาตาร์ตลอดระยะเวลา ๑ ปี หลังการถูกปิดล้อมพบว่า เศรษฐกิจของกาตาร์ยังรั้งอันดับ ๕ จาก ๖๓ ประเทศที่ดำเนินการบริหารเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสิ่งนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นว่ากาตาร์มีขีดความสามารถและคงความแข็งแกร่งด้านการบริหารเศรษฐกิจตลอดระยะเวลา ๑ ปีท่ามกลางการปิดล้อมและจนสามารถก้าวข้ามวิกฤตและยืนระยะอยู่ได้

กาตาร์เริ่มเรียนรู้การเอาตัวรอดจากวิกฤตรอบนี้ โดยรัฐบาลกาตาร์ได้กำหนดแผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจด้วยแนวทางการวิเคราะห์ระบบการจัดการเศรษฐกิจแนวใหม่และสร้างโอกาสให้กับตลาดเกิดใหม่ทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการเพิ่มงบประมาณเพื่ออัดฉีดสู่ระบบ และขยายสัดส่วนการลงทุนกับประเทศโอมานและคูเวต ทั้งนี้จากรายงานการปรับตัวทางเศรษฐกิจระหว่างกันพบว่า มีสัดส่วนการลงทุนเพิ่มขึ้น ๓ พันล้านเหรียญกาตาร์ในปี ๒๐๑๖ และไต่ระดับถึง ๕.๕ พันล้านเหรียญในช่วงท้ายของปี ๒๐๑๗ มูลค่าการลงทุนของโอมานสูงถึง ๔๒๗ ล้านดอลลาร์กาตาร์ ซึ่งเป็นการลงทุนในหมวดการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าโภคภัณฑ์ ขณะที่การแลกเปลี่ยนการค้าระหว่างกาตาร์กับคูเวตเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากมีขนาดการค้าสูงถึง ๒.๕ พันล้านเหรียญกาตาร์ในช่วงปลายปี ๒๐๑๗ เทียบกับในปี ๒๐๑๖ มีมูลค่า ๒.๓ พันล้านเหรียญกาตาร์ นอกจากนี้ ยังมีการร่วมทุนกับรัฐบาลซูดานผ่านการลงนามความตกลงการค้าหลายฉบับว่าด้วยการพัฒนาท่าเรือสวาเกนแถบทะเลแดงมูลค่า ๔ พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ โดยบริษัทสัญชาติกาตาร์เดินหน้าเปิดตลาดใหม่ และเพิ่มการลงทุนในซูดานอีกหลายประเภท อาทิ การลงทุนโครงการส่งเสริมภาคเกษตรกรรมในตำบลอันนัยล์ ประเทศซูดานกว่า ๒๖๐ ไร่ รวมทั้งพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในภาคการเกษตรและเพิ่มผลผลิตสินค้าเกษตร รวมถึงโครงการผลิตไฟฟ้าในพื้นที่ด้วยวงเงินราว ๒๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับ

การลงทุนดังกล่าวไม่นับรวมถึงการเปิดตลาดสินค้าใหม่ ๆ ในตุรกี ปากีสถาน และอิหร่าน รวมทั้งกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียอื่น ๆ อีกมาก

หากวิเคราะห์ตามรายงานดังกล่าวข้างต้นพบว่า กាตาร์ใช้กลไกใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจใน ๒ แนวทางหลัก ได้แก่ การเพิ่มความหลากหลายทางการค้า และการลงทุนภาคธุรกิจ เช่น การเปิดท่าเรือนานาชาติแห่งใหม่ในวันที่ ๕ กันยายน ๒๐๑๗^{๓๓} แทนการพึ่งพาท่าเรือหลักญะบ์อัลอสิของดูไบ โดยมีเรือสินค้าจดทะเบียนเทียบท่ามากขึ้น นับจากเดือนมกราคม ๑๓๘ ลำ เดือนกุมภาพันธ์อยู่ที่ ๑๒๐ ลำ และเพิ่มขึ้นในเดือนเมษายน ๒๐๑๘ จำนวน ๑๔๘ ลำ ซึ่งมีเรือสินค้าเข้าเทียบท่าเพิ่มกว่าเดือนก่อนคิดเป็นร้อยละ ๑๗

แนวทางที่ ๒ กาตาร์ต้องปรับเส้นทางการบินใหม่หลังประเทศผู้คว่ำบาตรใช้มาตรการห้ามเครื่องบินพาณิชย์ของกาตาร์ทุกประเภทบินใช้เส้นทางการบินเหือน่านฟ้าของประเทศ โดยกาตาร์หันมาพัฒนาความร่วมมือทางธุรกิจการบินกับกลุ่มประเทศในยุโรปและแอฟริกา รวมทั้งการร่วมทุนกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนสูงกว่าแสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในจำนวนนี้ประมาณกว่าหมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ใช้ไปกับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนการลงทุนอื่น ๆ จะอยู่ในภาคการแลกเปลี่ยนเงินตรา ด้านสุขภาพ และด้านเทคโนโลยี

ช่วงต้นปี ๒๐๑๘ กาตาร์มุ่งเป้าไปที่การขายตัวทางเศรษฐกิจและตลาดใหม่ด้านพลังงาน ทำให้สามารถพยุงเศรษฐกิจภายในประเทศไว้ได้ เห็นได้จากรายงานของธนาคารระหว่างประเทศที่สรุปยอดการขายตัวของเศรษฐกิจในภาคการลงทุนด้านพลังงาน โดยพบว่ากาตาร์มีกำไรเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศอาหรับอื่น ๆ โดยการทำกำไรได้มาจากการขายก๊าซธรรมชาติ ซึ่งพบว่ามีผลกำไรร้อยละ ๒.๕ ในปี ๒๐๑๗ และเพิ่มเป็น ๒.๖ ในปี ๒๐๑๘ ทั้งนี้ นักวิเคราะห์เศรษฐกิจมองว่ากาตาร์จะมีผลกำไรเพิ่มขึ้น

^{๓๓} ท่าเรือนานาชาติฮามัด เป็นท่าเรือหลักของกาตาร์ที่เปิดให้เรือบรรทุกสินค้าจากทั่วโลกเข้าเทียบด้วยอัตราค่าเช่าพิเศษ ซึ่งเปิดเส้นทางเดินเรือทางตรงจากประเทศจีน ๒ เส้นทาง และเปิดเส้นทางเพิ่มจากประเทศในภูมิภาค เช่น ประเทศโอมาน โดยหลังเหตุการณ์คว่ำบาตรท่าเรือแห่งนี้เปิดให้เรือสินค้าเข้าเทียบท่าจากทั่วโลกกว่า ๒๓ เส้นทาง เพื่อให้สามารถนำเข้าสินค้าได้โดยไม่พึ่งพาเส้นทางที่ต้องผ่านท่าเรือของดูไบ

ถึงร้อยละ ๓ ในอีก ๒ ปีข้างหน้า เนื่องจากแนวโน้มราคาก๊าซธรรมชาติมีทิศทางที่เป็นบวกเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องแบบไม่เคยปรากฏมาก่อนตลอดระยะเวลา ๓ ปีที่ผ่านมา หรืออาจกล่าวได้ว่าราคาน้ำมันในตลาดโลก รวมถึงราคาก๊าซธรรมชาติจะได้ระดับสูงขึ้นราวร้อยละ ๒๐ และการปรับตัวของราคาพลังงานรอบนี้สอดคล้องกับการดำเนินยุทธศาสตร์แก้วิกฤตเศรษฐกิจของกาตาร์ที่ได้บรรลุความตกลงหลายฉบับว่าด้วยการส่งออกก๊าซธรรมชาติไปยังหลายประเทศ อาทิ บังคลาเทศ ตุรกี สวีเดน รวมถึงกรณีที่รัฐบาลกาตาร์อนุมัติจ่ายเงินคงคลังราว ๕๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่ออุดหนุนและกระตุ้นเศรษฐกิจภาคการเงินและการธนาคารให้เกิดสภาพคล่องอีกทางหนึ่ง

ตาราง ๑ การขยายตัวเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ ๒๐๑๗-๒๐๒๐

ประเทศ/ปี	๒๐๑๗	๒๐๑๘	๒๐๑๙	๒๐๒๐	การขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ
ซาอุดี ๐.๑๓	๑.๘	๒	๒.๑	๑.๕	
เอมิเรตส์	๑.๔	๒.๕	๓.๑	๓.๓	๒.๕๗
บาห์เรน ๑.๘	๑.๗	๒.๑	๒.๑	๑.๙	
คูเวต ๒.๑	๒.๖	๓	๓.๕	๒.๘	
กาตาร์ ๒.๕	๒.๘	๓	๓.๑	๒.๘๕	
โอมาน ๒.๘	๒.๓	๒.๕	๒.๕	๒.๕๒	

ที่มา: ธนาคารระหว่างประเทศ world bank Economic Outlook 2017-2020

จากแนวทางการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจข้างต้นพบว่า กาตาร์ยึดโยงกับ ๒ ปัจจัยหลัก ดังนี้ ๑) รัฐบาลกาตาร์ส่งเสริมการลงทุนในประเทศ โดยทุ่มความพยายามเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการลงทุน และ ๒) รัฐบาลกาตาร์มีนโยบายเชิงรุกโดยทยอยออกกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนต่างชาติ รวมถึงการส่งเสริมและกระตุ้นนักลงทุนภาคเอกชนให้หันมาลงทุนในกาตาร์ รวมทั้งมาตรการขยายการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม และการผลิตภายในประเทศให้หลากหลายมากขึ้น เห็นได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคธุรกิจอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการลงทุนด้านพลังงาน ซึ่งมียอดเพิ่มขึ้น โดยพื้นฐานการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๖ ซึ่งในปี ๒๐๑๗

มีขนาดการค้าต่างประเทศสูงถึง ๑๐๓ ดอลลาร์สหรัฐฯ เทียบกับในปี ๒๐๑๗ มีมูลค่า ๘๙ ดอลลาร์ ขณะที่มูลค่าการส่งออกสูงขึ้นร้อยละ ๑๙ โดยในปี ๒๐๑๗ มีมูลค่าการส่งออก ๖.๘ หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เทียบกับปี ๒๐๑๖ มูลค่าส่งออกราว ๕๗ ดอลลาร์สหรัฐฯ ส่งผลให้กาตาร์ได้ดุลการค้ากับต่างประเทศราวร้อยละ ๔๐ ในจำนวนนี้ยังไม่นับรวมการเปิดตัวของโครงการการลงทุนภาคอุตสาหกรรมใหม่ๆ ในประเทศที่ผ่านการพิจารณาและจดทะเบียนกับกระทรวงพลังงานและอุตสาหกรรมไปแล้วประมาณ ๗๓๐ บริษัท มีมูลค่าราว ๒.๖๐ แสนล้านเหรียญกาตาร์

**ตาราง ๒ ผลผลิตมวลรวมในภาคธุรกิจอื่น ๆ ในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ
ระหว่างปี ๒๐๑๗-๒๐๑๘**

ประเทศ	๒๐๑๗	๒๐๑๘
ซาอุดี	๑.๗	๑.๓
เอมิเรตส์	๓.๓	๓.๔
บาห์เรน	๓.๑	๒.๑
คูเวต	๓.๕	๓.๕
กาตาร์	๔.๖	๔.๗
โอมาน	๒.๕	๓.๕

ที่มา : International Monetary Fund, “Gulf Cooperation Council: The Economic Outlook and Policy Challenges in the GCC Countries,” December 14, 2017.

กาตาร์พลิกวิกฤตเป็นโอกาสด้วยการปรับนโยบายไม่เน้นการพึ่งพาเศรษฐกิจจากพลังงานเป็นหลักแต่หันสู่การเป็นผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อน โดยเฉพาะปัญหาปากท้องที่ส่งผลกระทบโดยตรงกับพลเมือง เนื่องจากประเทศในกลุ่มอ่าวอาหรับเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกพลังงานและนำผลกำไรที่ได้มาจัดสรรสำหรับการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคจากประเทศเพื่อนบ้าน ในภูมิภาคเป็นหลัก อาจกล่าวได้ว่านโยบายแก้ปัญหาเศรษฐกิจมหภาคของกาตาร์มีผลเชิงบวกและเป็นการก้าวข้ามการพึ่งพาประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะการค้าแบบทวิภาคี เพราะกาตาร์ปรับมาตรการการค้าการลงทุนที่หลากหลายและมีความยืดหยุ่น อาทิ การทุ่มงบประมาณอุดหนุนเศรษฐกิจภายในประเทศ

ด้วยการนำเงินสำรองและเงินคงคลังจำนวนมหาศาลเพื่อมาอุดหนุนให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนในระบบ และไม่ให้เกิดกระทบค่าครองชีพของประชาชน เพิ่มสัดส่วนการลงทุนต่างชาติ ยกระดับการทำธุรกรรมทางการเงินด้วยเครื่องมือและระบบที่ทันสมัย ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหาเศรษฐกิจต้องดำเนินควบคู่ไปกับการเล่นเกมทางการทูตและการบริหารความสัมพันธ์และผลกระทบกับต่างประเทศ เพื่อให้กาดาร์สามารถจูงใจและสร้างฐานความเชื่อมั่นอันส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างประเทศ

๒. การทูตเชิงรุก

นับตั้งแต่วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๐๑๘ กาดาร์ต้องเผชิญกับความท้าทายรอบด้าน ผลจากการคว่ำบาตรอันรุนแรง หวังผลให้เกิดการโดดเดี่ยวกาดาร์ทุกมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ทางการทูตกับนานาประเทศ ด้วยเหตุผลเดียวคือกาดาร์ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ขบวนการก่อการร้าย และประเด็นนี้ดูเหมือนเป็นข้อกล่าวหาของประเทศผู้คว่ำบาตรจนกลายเป็นชนกิตติหลังกาดาร์มาตลอด อย่างไรก็ตาม กาดาร์พยายามดิ้นสุดตัวโดยยึดมั่นแนวทางการเจรจาและทุ่มเทความพยายามด้วยการแก้ปัญหาผ่านการทูตเชิงรุก เพื่ออธิบายข้อมูลข้อเท็จจริงและคาดหวังไม่ให้เกิดปัญหาการโดดเดี่ยวกาดาร์ ลุกกลามบานปลาย เมื่อมองปัญหาที่รุ่มร่ามรอบข้างจนตกผลึก กาดาร์ได้วางกรอบและแนวทางการสานสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ โดยแสวงหาพันธมิตรทางการค้ากับกลุ่มประเทศเศรษฐกิจใหม่ ๆ หวังยกสถานะให้เป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจกับกาดาร์และโน้มน้าวให้ทุกประเทศเห็นว่าประเด็นดังกล่าวเป็นการใส่ร้ายและมาตรการที่ประเทศผู้คว่ำบาตรดำเนินการอยู่ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และขัดแย้งกับศีลธรรมความเป็นเพื่อนบ้านที่ดี

กาดาร์ใช้แนวทางการทูตเชิงรุกภายใต้การนำของเชคตะมิม บินฮาหมัด อาลซานิย์ เจ้าผู้ครองรัฐกาดาร์ และเชคมุฮัมมัด บินอับดุลเราะห์มาน อาลซานิย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ที่ตะมิมและสออดประสานกันทำหน้าที่สำคัญในการเดินหน้าแสวงหาพันธมิตรร่วม เพื่อคัดง้างการโดดเดี่ยวทางการทูต จากประเทศในภูมิภาค ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางและความพยายามของประเทศคูเวตที่เสนอเป็นข้อกลางแก้ปัญหาวิกฤตรอบนี้ และตัวอย่างที่เห็นชัด คือ กรณีที่กาดาร์เป็นประเทศเดียวในภูมิภาคอ่าวอาหรับที่ตอบรับคำเชิญของเจ้าผู้ครองรัฐคูเวตในการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดผู้นำอ่าวอาหรับ เพื่อหวังให้วิกฤติทั้งหมดคลี่คลายโดยเร็ว ซึ่งการ

ประชุมดังกล่าวมีกำหนดจัดขึ้นในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๐๑๘ แต่มีเหตุขัดข้อง^{๙๔} จนต้องล้มเลิกไปเพราะไม่มีผู้นำชาติคิดว่าบาตรตอบรับคำเชิญเข้าร่วมการประชุมตามกำหนดนัดหมายดังกล่าว

สำหรับลำดับการจัดการปัญหาทางการทูตที่กาดาร์ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ คือ การลดโทษกระแสความขัดแย้งให้เบาลง ด้วยการแยกปัญหาและความขัดแย้งออกจากประเด็นทางการเมือง โดยเฉพาะข้อกล่าวหากาดาร์ว่าให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่ขบวนการก่อการร้าย^{๙๕} ขณะที่ในมุมมองขององค์กรหลักจากฝ่ายสหรัฐฯ อย่างกระทรวงกลาโหมหรือกระทรวงการต่างประเทศ ต่างแสดงท่าทีที่กังวลต่อสถานการณ์และมองว่าเป็นประเด็นอ่อนไหว อันจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ หากประเทศในภูมิภาคพุ่งเป้าเพื่อเลือกข้างอยู่กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดชัดเจน ดังนั้น รัฐบาลกาดาร์จึงหาแนวทางเพื่อลบภาพลักษณ์ดังกล่าวพร้อมเร่งเดินหน้าปรับความเข้าใจและเจรจากับรัฐบาลสหรัฐฯ จนสามารถบรรลุความตกลงทวิภาคีกับสหรัฐฯ ผ่านการลงนามบันทึกความเข้าใจด้วยการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่ขบวนการก่อการร้าย เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๐๑๗

^{๙๔} กรณีการบรรลุความตกลงด้านการทหารระหว่างกาดาร์กับตุรกีจึงเป็นไฟสำคัญอีกใบหนึ่งที่ถูกดึงเข้ามาสู่ความขัดแย้งด้วย เพราะประเทศผู้คว่ำบาตรต้องคำนึงถึงผลประโยชน์และความสัมพันธ์กับตุรกีเช่นกัน ฉะนั้นการมุ่งคว่ำบาตรและโดดเดี่ยวกาดาร์จึงไม่อาจบรรลุผลได้ในเร็ววัน

^{๙๕} ปัญหาดังกล่าวหากพิจารณารอบด้านอาจมองได้ว่าสหรัฐฯ กำลังแทรกแซงกิจการภายในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งมีความเชื่อมโยงกับการมาเยือนของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ เมื่อคราวการประชุมสุดยอดผู้นำโลกอาหรับ-สหรัฐ หรือเรียกว่าริยาดซัมมิต ที่มีตัวแปรสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมการโน้มน้าวประเทศผู้คว่ำบาตรในฐานะพันธมิตรให้ดำเนินการกับผู้นำที่มีแนวคิดสนับสนุนการก่อการร้ายเพื่อแลกกับการบรรลุความตกลงกับสหรัฐฯ ซึ่งรัฐบาลสหรัฐฯ ในยุคการบริหารประเทศของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ หวังให้เกิดกระแสความขัดแย้งในภูมิภาคนี้ เพื่ออ้างเหตุผลและความชอบธรรมในการดึงงบประมาณมหาศาลจากกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ แรงแห่ชิงดังกล่าวทำให้เกิดทฤษฎีสมรู้ร่วมคิดเพื่อกลั่นแกล้งกาดาร์ ซึ่งมีนโยบายที่เป็นอิสระจากกลุ่มประเทศในภูมิภาค หรือแบบที่ส่วนใหญ่มองว่ากาดาร์มีท่าทีอิสระชัดเจนโดยไม่สนใจใฝ่ใหญ่อย่างซาอุดีอาระเบีย

ดูเหมือนว่าประเทศผู้คว่ำบาตรยังไม่สามารถกดดันทางการทูตกับกาดาร์ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากหลายประเทศในแอฟริกาที่เคยตัดสัมพันธ์หรือลดระดับความสัมพันธ์กับกาดาร์ในช่วงแรก ๆ ของวิกฤต^{๖๖} ได้ปรับเปลี่ยนท่าทีและหันมาสานสัมพันธ์กับกาดาร์ ผลจากกรณีที่กาดาร์เดินหน้าชี้แจงที่มาของปัญหาและโน้มน้าวประเทศต่าง ๆ จนเกิดความพึงพอใจ ซึ่งภายในปีเดียวกาดาร์ให้การต้อนรับการเยือน ผู้นำ ๖ ชาติดจากแอฟริกาที่เดินทางเยือนกาดาร์อย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะประธานาธิบดีอุมร์ บาชีร์ แห่งซูดาน ได้เดินทางเยือนกาดาร์ รวมถึงการเปิดสถานทูตกาดาร์แห่งใหม่ในประเทศกานา

แม้มูลเหตุสำคัญของความขัดแย้งระหว่างประเทศผู้คว่ำบาตรกับกาดาร์จะพุ่งเป้าไปที่ประเด็นการแทรกแซงของสหรัฐฯ ก็ตาม สิ่งนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่ากาดาร์ยังคงรักษาสถานะความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ให้คงอยู่ได้ ตัวอย่างชัดเจนที่สุดได้แก่ กรณีที่กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ดำเนินการส่งมอบฝูงบินขับไล่รุ่น F 15 งบประมาณทั้งสิ้นกว่า ๑.๒ หมื่นล้านดอลลาร์ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศ ได้ลงนามบรรลุความตกลงดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๑๐๑๗^{๖๗} นอกจากนี้ ยังมีความเคลื่อนไหวสำคัญกรณีนี้ที่ทั้งสองประเทศเริ่มจัดการเจรจาเชิงยุทธศาสตร์กาดาร์-สหรัฐฯ ช่วงต้นปี ๒๐๑๘ โดยการเจรจาดังกล่าวนี้นับกรอบการยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างกันในมิติเศรษฐกิจและความมั่นคง ซึ่งในช่วงการคว่ำบาตร ที่ผ่านมา ผู้นำกาดาร์มีโอกาสนับถือสหรัฐฯ ถึงสองครั้ง โดยครั้งแรกอยู่ในช่วงวาระการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๐๑๗ และครั้งที่สองเป็นการเยือนผู้นำสหรัฐฯ อย่างเป็นทางการในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๐๑๘ ซึ่งทั้งสองเหตุการณ์ถือเป็นวาระทางการทูตของกาดาร์ในการเดินหน้าแสวงหาแนวร่วมและหุ้นส่วนใหม่ ๆ เพื่อคัดง้างการคว่ำบาตรของประเทศในภูมิภาค ทั้งเอเชีย ยุโรป แอฟริกา ไปจนถึงประเทศแถบละตินอเมริกา

^{๖๖} ในช่วงแรก ๆ ของวิกฤตคว่ำบาตร ซาอุดีอาระเบียเรียกร้องให้ประเทศในแอฟริกา เช่น โชมเลีย ซูดาน โมร็อกโก ประกาศตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับกาดาร์เต็มรูปแบบตามประเทศที่ได้ดำเนินการแล้ว ทั้งเซเนกัลและชาติที่ประกาศตัดสัมพันธ์อย่างสิ้นเชิงกับกาดาร์ถึงขั้นปิดสถานทูตหรือเรียกนักการทูตกลับประเทศทั้งหมด สุดท้ายประเทศเหล่านี้หันมาทบทวนท่าทีและปรับความสัมพันธ์กับกาดาร์จนกลับสู่สภาวะปกติ

^{๖๗} กาดาร์มุ่งมั่นแสดงหลักฐานสำคัญ ๆ สะท้อนให้เห็นว่ากาดาร์มีนโยบายต่อต้านการสนับสนุนการก่อการร้ายเพื่อปรับทัศนคติและมุมมองด้านลบจากประเทศผู้คว่ำบาตรหวังผลถึงการหลุดพ้นจากวาทกรรมอันถือเป็นข้อกล่าวหาที่ไร้ความชอบธรรม

กาตารียังไม่หยุดแสวงหาแนวร่วมเพื่อป้องกันการถูกโดดเดี่ยวและหาหลักประกันทางการเมืองระหว่างประเทศ อย่างเช่นการมองการเมืองและเศรษฐกิจในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นหุ้นส่วนการค้าสำคัญโดยเฉพาะสินค้าโภคภัณฑ์ในรูปของก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งปัจจัยสำคัญ ๒ ประการ คือ การสร้างแนวร่วมเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามวิสัยทัศน์ ๒๐๓๐ และอีกหนึ่งปัจจัย คือ การหาแนวร่วมเพื่อป้องกันการโดดเดี่ยวจากประเทศในภูมิภาค รวมทั้งกาตาร์มองถึงแรงงานสำคัญของกลุ่มประเทศเหล่านี้เมื่อต้องเผชิญกับภาวะปิดล้อม เพราะเหตุนี้เซคตะมีม บินสาหมัด อาลซานียี ผู้นำกาตาร์ จึงให้ความสำคัญในการเดินทางเยือนมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซียอย่างเป็นทางการ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเหล่านี้ อยู่ภายใต้บริบทการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างกันในการอบความสัมพันธอันยาวนาน เช่น กรณีของสิงคโปร์ถือเป็นประเทศหุ้นส่วนการค้ากับกาตาร์ลำดับที่ ๓ ในบรรดากลุ่มประเทศตะวันออกเฉียงกลาง และมาเลเซียเป็นหุ้นส่วนทางการค้าลำดับที่ ๒๐ ขณะที่อินโดนีเซียก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน

ส่วนการขับเคลื่อนความสัมพันธ์ของกาตาร์ในกลุ่มประเทศแถบแอฟริกา เป็นผลจากความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นยาวนาน และถือเป็นการยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในมิติการค้าการลงทุนที่ไม่เคยเปิดเผยมาก่อน ดังนั้น การเยือน ๖ ชาติแอฟริกาตะวันตก^{๔๔} ของผู้นำกาตาร์จึงเป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญเช่นกัน ทั้งนี้ เห็นได้จากการเยือนที่เกิดขึ้นก่อนเหตุการณ์คว่ำบาตรไม่กี่เดือน ผู้นำกาตาร์ได้เดินทางเยือน ๓ ชาติแอฟริกา ประกอบด้วย เอลิโอบีเย เคนยา และแอฟริกาใต้ เพื่อเดินทางเจรจาการลงทุนตามนโยบายต่างประเทศของกาตาร์ว่าด้วยการมองแอฟริกาตะวันตก โดยมีตัวแปรสำคัญได้แก่ การสำรวจตลาดการค้าการลงทุนใหม่ ๆ และเสริมสร้างความเข้มแข็งและเสถียรภาพทางการเมืองผ่านความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งกาตาร์ต้องการหลักประกันเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีเสถียรภาพ หลังต้องเผชิญกับการปิดล้อมรอบด้านและขาดสภาพคล่องในการนำเข้าสินค้าอุปโภค บริโภค แต่กาตาร์ไม่ยอมหยุดนิ่งหรือปล่อยให้สถานการณ์เปลี่ยนแปลง

^{๔๔} ๖ ชาติแอฟริกาตะวันตก ประกอบด้วย เซเนกัล มาลี บุร์กินาฟาโซ กินี ไอวอรีโคสต์ และกานา

การมองตลาดใหม่ ๆ จึงเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อให้กาตาร์สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในให้มีเสถียรภาพด้วยการพึ่งพาตนเองมากขึ้น^{๑๔}

๓. ได้ด้วยสื่อที่ทรงอิทธิพล

ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประเทศอาหรับกับกาตาร์รอบแรก เมื่อปี ๒๐๑๔ อาจดูต่างจากความขัดแย้งรอบนี้ โดยเฉพาะกระแสการโจมตีด้วยการใช้สื่อกระแสหลัก และสื่อกระแสรองอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน มีการปล่อยข่าวลวง ข่าวเท็จ และโจรกรรมข้อมูลอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ ยังขยายวงไปถึงการดูหมิ่นให้ร้ายบุคคลชั้นสูงในระดับราชวงศ์ของกาตาร์ ด้วยเหตุนี้ทำให้ความขัดแย้งไม่ได้จำกัดอยู่ในวงแคบหรือในมิติการเมืองหรือเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว หากแต่รวมไปถึงการให้ร้ายเสียดสีราชวงศ์ของประเทศปาร์ตเนอร์แบบไม่เคยปรากฏมาก่อน

ซาอุดีอาระเบียและสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์โจมตีกาตาร์ด้วยการขู่วุทธศาสตร์การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในชื่อ “ยุทธศาสตร์รวมพลังคว่ำกาตาร์” ซึ่งเน้นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ภาคประชาชนซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศจากทุกภาคส่วนรวมพลังคว่ำกาตาร์ไปพร้อมกัน เห็นได้ชัดว่ามียอดผู้สมัครบัญชีเพื่อโจมตีกาตาร์ผ่านสื่อออนไลน์กว่า ๒,๘๐๐ บัญชีในช่วงเวลาสองชั่วโมงแรกหลังการเจาะข้อมูลสำนักข่าวหลักของกาตาร์

การโจมตีกาตาร์ผ่านสื่อเป็นการกระทำเป็นกระบวนกร และมีการวางแผนอย่างแบบยลเป็นขั้นเป็นตอนและมีเป้าหมายสำคัญ ๓ ประการ ๑) ปูทางให้เกิดการโน้มน้าวประชาชนของประเทศผู้คว่ำบาตรเพื่อให้เป็นฉันทามติร่วมกันในการโจมตีกาตาร์ ๒) ปลุกกระแสความสงสัยคลุ้มเครือให้เกิดขึ้นในใจชาวกาตาร์และสร้างความเสี่ยงต่อผลกระทบด้านสังคมและเศรษฐกิจที่จะมีผลตามมาหลังกระแสการคว่ำบาตรยกระดับและทวีความรุนแรง ๓) การสร้างภาพทำให้กาตาร์เป็นปีศาจร้ายในระดับภูมิภาค

^{๑๔} โดยเฉพาะการมองการลงทุนในแถบละตินอเมริกาและหมู่เกาะในคาบสมุทรคาบิเบียนที่เป็นผลพวงมาจากการเป็นเจ้าภาพจัดประชุมสุดยอดผู้นำชาติอาหรับ-ละตินอเมริกา และหมู่เกาะแคริบเบียนเมื่อปี ๒๐๐๙ ทำให้กาตาร์ใช้โอกาสจากการประชุมดังกล่าวต่อยอดสู่การยกระดับกระชับความสัมพันธ์ในมิติการเมืองและเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาคนี้ นับเป็นการพลิกวิกฤตเป็นโอกาสเนื่องจากหลายประเทศในแถบละตินอเมริกาและคาบสมุทรคาบิเบียนต่างพึ่งพาผลผลิตทางการเกษตร เช่น อ้อยและน้ำตาล ซึ่งกาตาร์เห็นว่าสัดส่วนการลงทุนภาคการท่องเที่ยวและอสังหาริมทรัพย์ประเภทโรงแรมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กลุ่มประเทศเหล่านี้มีความต้องการอย่างมาก และกาตาร์พร้อมทุ่มเม็ดเงินมหาศาลเพื่อการลงทุนในอภิมหาโครงการที่หลากหลายในภูมิภาคแถบนี้

อย่างไรก็ตาม กาดาร์ไม่สามารถจัดการและสร้างการตระหนักรู้หรือรณรงค์ผ่านสื่อที่มีอยู่ได้ทันท่วงทีโดยเฉพาะในช่วงแรก ๆ ของวิกฤติ เนื่องจากขาดข้อมูลที่เพียงพอ และไม่สามารถคาดเดาสถานการณ์ความเสี่ยง รวมถึงไม่สามารถประเมินความรุนแรงล่วงหน้าได้ กอปรกับขณะนั้นเจ้าผู้ครองรัฐคูเวตร้องขอให้กาดาร์ตอบโต้ประเทศผู้คว่ำบาตรผ่านสื่อของตน เพราะต้องการให้ประเด็นความขัดแย้งอยู่ในวงจำกัดไม่ลุกลามบานปลายขยายวงไปสู่สาธารณะ และเชื่อมั่นว่าจะสามารถควบคุมให้ประเด็นความขัดแย้งจบลงและคลี่คลายได้โดยเร็ว แต่เมื่อเวลาผ่านไปหลายสัปดาห์เหตุการณ์ยังไม่มีทีท่าว่าจะยุติลง ดังนั้น กาดาร์จึงเริ่มใช้ยุทธศาสตร์การใช้สื่อกระแสหลักชี้แจงความบริสุทธิ์และหวังผลให้หลุดพ้นจากมลทินตามที่ถูกกล่าวหา เริ่มจากการตอบโต้และวิจารณ์นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เป็นหลัก โดยในช่วงแรกยังไม่มีกระแสพาดพิงและการวิจารณ์ใด ๆ กับซาอุดีอาระเบีย แต่เมื่อการใช้แนวทางแบบละมุนละม่อมไม่เป็นผลกับซาอุดีอาระเบีย เนื่องจากวิกฤติความขัดแย้งได้ทวีความรุนแรงขึ้นหลังจากที่ซาอุดีอาระเบียมีพฤติการณ์ยั่วยุส่งเสริมให้ประชาคมในภูมิภาคร่วมกันคว่ำบาตรกาดาร์ ทำให้กาดาร์หันมาขุดคุ้ยวิพากษ์วิจารณ์นโยบายการบริหารประเทศของซาอุดีอาระเบียอย่างเผ็ดร้อน ยิ่งช่วงที่เจ้าชายมุฮัมมัด บินซัลมาน มีบทบาทนำในการบริหารประเทศในฐานะมกุฎราชกุมาร กาดาร์ใช้สื่อที่มีอยู่วิจารณ์สถานการณ์ภายในซาอุดีอาระเบีย

โดยเฉพาะประเด็นอ่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดมาจากการดำเนินนโยบายของมกุฎราชกุมารอาห์ลี การกวาดล้างจับกุมบุคคลในระดับราชวงศ์ด้วยข้อกล่าวหาทุจริตและประพฤติดีมีขอบ^{๒๐} การจับกุมคุมขังคณะบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจากหลากหลายสาขาอาชีพที่เห็นต่างทั้งนักวิชาการ นักวิเคราะห์ สื่อมวลชน ไปจนถึงกลุ่มที่มีแนวคิดอนุรักษนิยมที่วิพากษ์วิจารณ์การบริหารประเทศทั้งมิติการเมืองและเศรษฐกิจ นอกจากนั้นสื่อกาดาร์ยังมุ่งประเด็นความอ่อนไหวที่เกิดจากนโยบายต่างประเทศของซาอุดีอาระเบีย โดยเฉพาะประเด็นผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนในเยเมน อันเกิดจากความผิดพลาดระหว่างการโจมตีและปฏิบัติการทางทหารของพันธมิตรชาติอาหรับภายใต้การนำของซาอุดีอาระเบีย

^{๒๐} การแจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาทั้งหมดจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และพยานหลักฐาน โดยส่วนใหญ่เป็นฐานข้อมูลความผิดเกี่ยวกับการทุจริตโดยใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง การฉ้อราษฎร์บังหลวง การติดสินบน การฟอกเงิน เป็นต้น ทั้งนี้ มีการเปิดเผยจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่าการจับกุมครั้งนี้มีผู้ต้องหารวม ๔๙ คน ในจำนวนนี้มีเจ้าชายแห่งราชวงศ์อาลซาอุด ๑๑ พระองค์ รัฐมนตรีชุดปัจจุบัน ๔ คน และอดีตรัฐมนตรีอีกหลายคน ส่วนที่เหลือเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงและนักธุรกิจระดับแนวหน้าของประเทศ

ขณะเดียวกันกาตาร์ยังมุ่งเป้าไปที่ประเด็นอ่อนไหวกรณีการปรับท่าทีของ ซาอุดีอาระเบียยุคใหม่ที่จะหลังมีความแนบแน่นกับอิสราเอล ซึ่งประเด็นนี้มีแรงกระเพื่อม สร้างความระคายเคืองกับอารมณ์ร่วมของชาติอาหรับโดยรวม เมื่อประชาคมอาหรับต่างให้ความสนใจในประเด็นเหล่านี้มากขึ้น ส่งผลให้กองทัพนักข่าวของกาตาร์เข้าเกาะติดและนำเสนอ ประเด็นดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หากวิเคราะห์เชิงลึกจะพบว่าประเทศผู้คว่ำบาตร ยังไม่สามารถยุติบทบาทสื่อกาตาร์และยกระดับการโดดเดี่ยวกาตาร์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ยิ่งเมื่อย้อนกลับไปดูข้อเรียกร้องของประเทศผู้คว่ำบาตร ซึ่งเป็นแถลงการณ์ร่วมมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๓ ข้อ^{๒๑} ในจำนวนนี้มีข้อหนึ่งที่มีเนื้อหาสาระขัดหลักสิทธิมนุษยชน ได้แก่ การละเมิดสื่อ และเสรีภาพทางความคิด ซึ่งปัจจัยนี้เองทำให้กาตาร์ถือไพ่เหนือกว่า เนื่องจากสื่อกาตาร์ ได้ติดตามและเฝ้าดูปฏิริยาจากองค์กรระหว่างประเทศที่มีหน้าที่กำกับดูแลเรื่องสิทธิมนุษยชน เช่น องค์กรสิทธิมนุษยชน องค์กรนิรโทษกรรมสากล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งสหประชาชาติ สมาพันธ์นักข่าวระหว่างประเทศ โดยพบว่าในช่วง ๓ เดือนแรก ของการคว่ำบาตร มีรายงานออกจากองค์กรเหล่านี้กว่า ๑๒ ฉบับ เนื้อหาส่วนใหญ่มุ่งประณาม การละเมิดสิทธิ เสรีภาพสื่อ ขณะเดียวกันมีอีกหลายองค์กรได้ออกรายงานอีกหลายสิบฉบับ สะท้อนถึงผลพวงจากการคว่ำบาตรกาตาร์ จนก่อให้เกิดผลกระทบมากมายเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งการจำกัดสิทธิการเดินทาง เคลื่อนย้าย โดยเสรี การพลัดพรากระหว่างบุคคลในครอบครัว รวมถึงการสร้างคามทุกข์ยาก และอุปสรรคในการปฏิบัติศาสนกิจ และกิจกรรมทางศาสนาโดยเฉพาะมาตรการกีดกัน ชาวกาตาร์ที่ประสงค์จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครเมกกะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น กาตาร์พยายามฉายภาพให้ประชาคมโลกเห็นว่ากาตาร์เป็นเพียงเหยื่อที่ถูกกระทำ ฝ่ายเดียวเหตุเพราะความขัดแย้งในมิติการเมืองและกาตาร์ไม่เดินไปในทิศทางเดียวกันกับ บรรดาผู้นำประเทศในภูมิภาค

ยิ่งกว่านั้น กรณีที่ประมุขของทั้งซาอุดีอาระเบียและบาห์เรนออกพระราชกฤษฎีกา กำหนดบทลงโทษแก่พลเมืองของตนที่มีแนวคิดเห็นอกเห็นใจและมีอารมณ์ร่วมกับกาตาร์ โดยมีอัตราโทษสูงสุด คือ จำคุก ๑๕ ปี พร้อมเทียบอัตราค่าปรับด้วยวงเงินที่สูงมากเช่นกัน

^{๒๑} แถลงการณ์ร่วมจำนวน ๑๓ ข้อ ไม่สามารถโน้มน้าวให้ประเทศตะวันตกเห็นพ้องได้ทั้งหมด เพราะมีบางประเด็นที่กาตาร์ถือเป็นปัจจัยสำคัญและนำมาประเด็นต่อสู้และตอบโต้ในมิติการละเมิด หลักศีลธรรมอันดีและหลักการด้านมนุษยชน

โดยประเด็นนี้ทำให้ประชาคมโลก ต่างแสดงความเห็นอกเห็นใจ และมองเรื่องนี้เป็นเกมการเมืองระหว่างผู้นำประเทศและเป็นการเลือกข้างชัดเจน ยิ่งเมื่อสื่อในสหรัฐฯ ออกโรงป้องกาทาร์และพยายามเผยแพร่ข้อมูลข้อเท็จจริง และอธิบายให้เห็นว่าการคว่ำบาตรกาตาร์เป็นพฤติกรรมความไม่เป็นปรีกษาและเลือกข้างชัดเจน เห็นได้จากบทบาทสำคัญของสำนักข่าวนิวยอร์คไทม์ และวอชิงตันโพสต์ ที่ได้รวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงหน่วยข่าวกรองสหรัฐฯ ชี้ว่าสหรัฐฯอาหรับเอมิเรตส์อยู่เบื้องหลังการโจรกรรมและเจาะระบบข้อมูลของสำนักข่าวกาตาร์

๔. ร้องทุกข์กล่าวโทษกรณีการถูกละเมิดด้านสิทธิมนุษยชน

กาตาร์พยายามแสดงให้ประชาคมโลกเห็นถึงท่าทีที่หนักแน่นมั่นคง ไม่ยอมรับปฏิบัติตามข้อเรียกร้องในประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายของประเทศในระดับภูมิภาค เนื่องจากกาตาร์มองเรื่องนี้ว่าประเทศ ผู้คว่ำบาตรได้ออกมาตรการคว่ำบาตรโดยปราศจากหลักการทางกฎหมาย หรืออ้างอิงจากพื้นฐานใด ๆ ในเชิงกฎบัตร กฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้น การปิดล้อมและคว่ำบาตรกาตาร์ จึงเป็นสิ่งที่ไม่ชอบด้วยประการทั้งปวง เพราะการคว่ำบาตรประเทศหนึ่งประเทศใดต้องมีเงื่อนไขเพียงพอ โดยเฉพาะความชอบธรรมเชิงกฎหมาย แต่พฤติกรรมของประเทศผู้คว่ำบาตรเป็นเพียงท่าทีแสดงความอคติและเป็นปรีกษต่อกาตาร์อย่างชัดเจน และกาตาร์ได้พยายามสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากวิกฤตคว่ำบาตรรอบนี้ โดยเฉพาะการละเมิดสิทธิเสรีภาพ และหลักการด้านมนุษยธรรม โดยกาตาร์ได้แสดงให้ประชาคมโลกเห็นว่า มีรูปแบบใดบ้าง ที่พลเมืองกาตาร์ต้องเผชิญกับสถานการณ์ดังกล่าว และมีการประเมินผลในเชิงปริมาณและเชิงสถิติที่ส่งผลกระทบต่อด้านลบในประเทศ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตามหลักการแห่งบทบัญญัติของกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับโดยแยกเป็นกรณี ๆ ไป^{๒๒}

^{๒๒} คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนกาตาร์ได้รวบรวมสถิติการร้องเรียนนับแต่เกิดเหตุการณ์วิกฤตจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม ๒๐๑๘ พบว่ามีกรณีละเมิดสิทธิพลเมืองกาตาร์สูงถึง ๔,๐๐๐ กรณี โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล หรือคณะบุคคล ทั้งเสรีภาพทางความคิด สิทธิทางการศึกษา สิทธิการถือครองกรรมสิทธิ์ สิทธิการเคลื่อนย้าย การเดินทาง สิทธิการเข้าถึงระบบสาธารณสุข สิทธิการประกอบศาสนกิจ และสิทธิการทำงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังรวมถึงการแสดงพฤติกรรมดูถูกเหยียดเชื้อชาติ ถึงขนาดมีรายงานจากข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน แห่งสหประชาชาติที่อธิบายวิกฤตรอบนี้ว่า เปรียบเสมือนสงครามย่อย ๆ ที่ผู้ได้รับผลกระทบส่วนใหญ่ คือ พลเมืองกาตาร์และพลเมืองของประเทศคู่ขัดแย้งด้วยเช่นกัน

ปรากฏการดังกล่าวถือเป็นความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรง ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ทั้งพลเมืองประเทศผู้คว่ำบาตรเองและประเทศกาตาร์ เนื่องจากมาตรการที่ประเทศผู้คว่ำบาตรได้นำมาใช้บังคับ ล้วนส่งผลต่อวิถีชีวิตของพลเมืองอ่าวอาหรับ ทั้งชาอุดิอาร์ะเบีย บาห์เรน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เหตุเพราะชาวกาตาร์ซึ่งส่วนใหญ่ มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งเชิงสถานะสังคม สถาบัน ครอบครัวที่มีการเคลื่อนย้าย สถานะภาพการเกิด การสมรสต่างสัญชาติ การได้สัญชาติ ซึ่งมาตรการคว่ำบาตรเหล่านี้ ทำให้พลเมืองประเทศอ่าวอาหรับโดยรวมไม่เหลือทางเลือกมากนัก บางคนเลือกที่จะปล่อยวางแบบไม่สนใจ หรือบางคนต้องพลัดพรากจากครอบครัว และทิ้งหน้าที่การงานไป เนื่องจากเกรงกลัวต่อบทกำหนดโทษที่ประเทศของตนกำหนด ดังนั้น การปิดพรมแดนระหว่างกันถือเป็นการละเมิดเสรีภาพ ในการเดินทางเคลื่อนย้ายอย่างเสรี โดยพบว่ามีการติดงล่าวมากถึง ๑๓,๐๐๐ กรณี ที่เคลื่อนย้ายไปมาระหว่างพรมแดน ผลจากการสมรส การเกิดและการอุปการะบุตร และพบว่ามีครอบครัวที่สมรสข้ามสัญชาติกว่า ๖,๐๐๐ ครอบครัว ที่พ่อหรือแม่เป็นชาวกาตาร์ ดังนั้น มาตรการที่ออกมาส่งผลให้ครอบครัวเหล่านี้ ต้องเผชิญกับภาวะบ้านแตกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อปัญหาเกิดขึ้นจากเหตุผลความเกี่ยวข้องภายใต้การถือครอง ๒ สัญชาติ สภาพปัญหาจึงตกไปยังบุตรผู้สืบสันดาน ซึ่งกฎหมายการถือสัญชาติจะขึ้นอยู่กับผู้เป็นบิดา เมื่อมารดาเป็นชาวกาตาร์ บุตรที่กำเนิดมาต้องย้ายกลับประเทศตามบิดา ทำให้ไม่สามารถอยู่ในการดูแลของมารดาได้ เนื่องจากเกรงว่าจะถูกดำเนินคดีหรือมีบทลงโทษที่ประเทศผู้คว่ำบาตรได้กำหนดไว้

นอกจากนั้น ประเทศผู้คว่ำบาตรยังออกมาตรการรุนแรงและขัดหลักมนุษยธรรม โดยเฉพาะการขับผู้ป่วยชาวกาตาร์ที่เดินทางเพื่อการรักษาสุขภาพในประเทศผู้คว่ำบาตรให้ออกนอกประเทศ และปิดกั้นเพื่อไม่ให้ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงการรักษาได้ และห้ามสถานพยาบาลเปิดรับผู้ป่วยที่มีอาการป่วยร้ายแรง แม้ว่าจะมีกำหนดการรักษา และมีการนัดหมายล่วงหน้าแล้วก็ตาม รวมถึงให้ยกเลิกการผ่าตัดผู้ป่วยทุกรายที่มีสัญชาติกาตาร์ แม้จะมีกำหนดการนัดหมายแล้วเช่นกัน^{๒๓}

^{๒๓} การเดินทางข้ามพรมแดนระหว่างกันตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา โดยเฉพาะการเดินทางที่มีเป้าหมายเพื่อแสวงหาแนวทางการรักษาพยาบาลและเข้าถึงการรักษาอาการป่วยในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ ถือเป็นเรื่องปกติและแพร่หลายทั่วไป เนื่องจากผู้ป่วยต้องการรับการรักษาในสถานพยาบาลที่มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านปฏิบัติหน้าที่อยู่

สำหรับด้านการศึกษาพบว่านักศึกษาชาวกาตาร์ที่ยังคงศึกษาอยู่ในประเทศผู้คว่ำบาตรต้องได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน เนื่องจากการออกมาตรการเร่งด่วนมิให้นักศึกษาเหล่านี้คงสถานะการศึกษา ในประเทศผู้คว่ำบาตรได้ต่อไป ข้าราชการศึกษาของประเทศผู้คว่ำบาตรที่ศึกษาอยู่ในกาตาร์ก็เช่นกัน เนื่องจากประเทศผู้คว่ำบาตรออกคำสั่งให้นักศึกษาของตนเดินทางออกนอกประเทศกาตาร์โดยเร็ว โดยไม่คำนึงว่านักศึกษาเหล่านั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายไปล่วงหน้าเท่าไร ทั้งค่าเทอม ค่าเช่าที่พัก และไม่อนุญาตให้นักศึกษาเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นช่องทางในการสอบผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผลได้

ขณะที่ผลกระทบด้านการค้า การลงทุน และการจ้างแรงงานได้รับผลกระทบเช่นกัน เนื่องจากการปิดพรมแดนทำให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง ทั้งการลงทุน การแลกเปลี่ยนทางการค้า รวมไปถึงการเลิกจ้างและห้ามทำธุรกรรมทางการเงิน ยกเลิกระบบการประกันระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง และไม่มีมาตรการเยียวยาหรือชดเชยใด ๆ กับแรงงานที่ประสบกับภาวะเลิกจ้าง การย้ายฐานการผลิต ย้ายโรงงาน ทำให้แรงงานต้องเสียโอกาสในการเข้าถึงแหล่งงาน รวมถึงเม็ดเงินการลงทุนมหาศาลที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนการค้าและการลงทุนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

ดูเหมือนว่าผลกระทบด้านมนุษยธรรมในมิติของศาสนาจะได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งกาตาร์พยายามร้องทุกข์กล่าวโทษประเทศผู้คว่ำบาตรกรณีการลิดรอนสิทธิเสรีภาพ และปิดกั้นการเดินทาง เพื่อแสวงบุญ ณ นครเมกกะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยมีการออกรายงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระบุว่า ทางการซาอุดีอาระเบียเพิ่มมาตรการส่งผู้แสวงบุญที่มีสัญชาติกาตาร์กลับประเทศ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรการคว่ำบาตรและการปิดพรมแดน แม้ว่าในจำนวนผู้แสวงบุญชาวกาตาร์จะเดินทางมาจากประเทศต้นทางอื่น ๆ ก็ตาม ซึ่งทางการซาอุดีอาระเบียไม่มีการยกเว้น หรืออ้างหลักการทางกฎหมายอันสมควรให้ถือเป็นการกำหนดความผิดและกล่าวโทษแต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อพิจารณาพฤติการณ์ดังกล่าวพบว่า ซาอุดีอาระเบียยืนกรานเพียงเหตุผลเดียว คือผู้แสวงบุญเหล่านั้นเป็นชาวกาตาร์ และเข้าเกณฑ์ตามเงื่อนไขการปฏิบัติต่อกาตาร์ในฐานะประเทศผู้คว่ำบาตร แม้กาตาร์จะไม่เห็นด้วยและมองว่าการประกอบพิธีฮัจญ์ เป็นหลักการตามบทบัญญัติของศาสนา ถือเป็นข้อบัญญัติที่จำเป็นต้องปฏิบัติสำหรับประชาชาติมุสลิมทุกคนที่มีความสามารถ ดังนั้น จึงไม่สมควรที่ประเทศหนึ่งประเทศใดจะฉวยโอกาสและนำประเด็นเหล่านี้ใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง

บทสรุป

กาดาร์ยังคงยืนยันกรานที่จะยึดแนวนโยบายต่างประเทศแบบเอกเทศ แม้หลายประเทศในภูมิภาคจะแสดงบทบาทนำในการถ่วงดุลอำนาจแบบเลือกข้างก็ตาม เช่น ซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอเมริกาบริบทเอมิเรตส์ ซึ่งทั้งสองประเทศถือเป็นผู้เล่นที่ทรงอิทธิพลในภูมิภาค เมื่อเป็นเช่นนี้ กาดาร์ต้องเผชิญกับการถูกโดดเดี่ยวและพบกับสภาวะกดดันจากการโจมตีทางเศรษฐกิจรอบด้านตลอดระยะเวลาหนึ่งปีที่ผ่านมา ผลจากการ ออกมาตรการปิดล้อมและคว่ำบาตรทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ แต่กาดาร์พยายามพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ด้วยการแสวงหาแนวทางฟื้นฟูเศรษฐกิจ และการเมืองที่เน้นการเจรจาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งหวังให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤติรอบนี้ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว และกาดาร์ได้แสดงให้เห็นว่าสามารถยืนระยะได้ด้วยการผ่านบททดสอบ ๑ ปี หลังเหตุการณ์คว่ำบาตร โดยกาดาร์อาศัยปัจจัยต่าง ๆ ทั้งการพึ่งพาตนเองด้วยเศรษฐกิจแนวใหม่การทูตเชิงรุก และการสะท้อนปัญหาด้านมนุษยธรรม อันมีผลกระทบมาจากการแสดงความเป็นปรีชาของ ประเทศเพื่อนบ้าน หวังผลเรียกร้องให้นานาประเทศหันมาสนับสนุนกาดาร์และกดดันประเทศผู้คว่ำบาตรให้ยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรทั้งหมดโดยเร็ว นอกจากนี้กาดาร์ยังใช้สื่อที่มีอยู่เดินหน้าอธิบายข้อมูลข้อเท็จจริง ควบคู่กับการเปิดเผยข้อมูลฝ่ายตรงข้ามที่มีความละเอียดอ่อน และการเจาะลึกและเข้าถึงแหล่งข้อมูลภายในของประเทศผู้คว่ำบาตร เพื่อสะท้อนภาพลักษณ์ความเป็นปรีชาของประเทศผู้คว่ำบาตรและการแย่งชิงดุลแห่งอำนาจในภูมิภาคแบบเลือกข้างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

บรรณานุกรม

- ชูชาติ พุฒเพ็ญ. (๒๕๖๐). เจาะลึกเบื้องหลังเหตุการณ์คว่ำบาตรกาตาร์: ใครได้ประโยชน์. *รัฐสภาสาร*, ๖๕(๑๒), ๘๑-๑๐๓
- ชูชาติ พุฒเพ็ญ. การเจรจายุติปัญหานิวเคลียร์อิหร่าน. บทความต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๑, จาก https://www.parliament.go.th/ewtdmin/ewtd/parliament_parcy/ewtd_dl_link.php?nid=35481&filename=article_translate
- Al- Markazi. M. Qatar and its Economic Development toward boycotted. **العرب القطرية** Retrieved May 20, 2018, from website: arab center for research & policy studies.
- Dominic Dudley. As Qatar Prepare to Mark A Year Under the Saudi Embargo. It Looks Like the Winner In the Dispute. *Forbs*. Retrieved May 17, 2018, from <https://goo.gl/iWDqYU>
- IMD World Competitiveness Ranking 2018. Retrieved May 24, 2018, from <https://goo.gl/xa29fD>
- Joint Communique and Statement for strategy. between Qatar and US. MFA of Qatar. Retrieved August 25, 2018, from website: arab center for research & policy studies.
- Moody's. Diplomatic row is credit negative for all GCC members: Qatar and Bahrain most exposed. Moody's Investors Service. Retrieved September 13, 2017, from <https://goo.gl/8sXUrh>
- Policy Analysis. *1 Year on crisis of Qatar, How to survival from the blocked*. Arab Center for Research and Public Studies. Retrieved July 8, 2018, from website: arab center for research & policy studies.
- Saad-Aldeen. Usama. Employment working challenge and chance forum. Qatar – Oman, New Arabi. Retrieved June 15, 2018, from <https://www.alaraby.co.uk/econome/2018/12/>

The White House, Office of the Press Secretary. Readout of President Donal J. Trump's Call with President Abdel Fattah Al Sisi of Egypt. Retrieved May 28, 2018, from <https://bit.ly/2sknu8a>

The White House, Office of the Press Secretary. (2017). Remarks by President Trump and Emir Tamim bin Hamad Al Thani Before Bilateral Meeting. Retrieved August 18, 2018, from <https://bit.ly/2slwdna>

UN Human Rights Report. (2017). The High Commissioner for Human Rights September. Retrieved June 11, 2018, from <https://goo.gl/SdT8KI>

39TH GENERAL ASSEMBLY OF THE ASEAN INTER-PARLIAMENTARY ASSEMBLY

3 - 7 September 2018



Towards a Resilient and Innovative Community

CLOSING CEREMONY



รัฐสภาไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๔๐

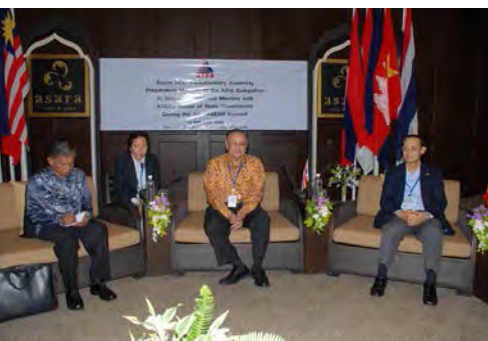
กลุ่มงานสื่อมวลชน สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรสภาผู้แทนราษฎร

สมัชชารัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Assembly : AIPA) แต่เดิมใช้ชื่อว่าองค์การรัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter - Parliamentary Organization : AIPO) เริ่มก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยการริเริ่มของรัฐสภาอินโดนีเซีย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐสภาแห่งชาติในอาเซียนและบูรณาการการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมถึงเพิ่มช่องทางการทำงานร่วมกันของรัฐสภาประเทศสมาชิกอาเซียน โดยสมัชชารัฐสภาอาเซียนทำหน้าที่เป็นเวทีประชุมแลกเปลี่ยนและปรึกษาหารือกันระหว่างรัฐสภาของประเทศสมาชิก เพื่อสนับสนุนให้อาเซียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามกฎบัตรอาเซียนและการเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งอาจนำไปสู่การปรับแก้กฎหมายของแต่ละประเทศให้เป็นไปตามข้อตกลงต่าง ๆ ของอาเซียน ประกอบด้วย ๓ เสาหลัก คือ

๑. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community : ASC) มุ่งให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีกฎระเบียบ มีระบบแก้ไขความขัดแย้ง ที่ส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียนและระหว่างอาเซียนกับโลก

๒. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) มุ่งให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ พัฒนาศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน และส่งเสริมให้อาเซียนเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลก

๓. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) ส่งเสริมพัฒนาวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคม และการศึกษาที่ดี ทัวถึง และมีความมั่นคงทางสังคม



ตามธรรมนูญ AIPA ได้กำหนดให้รัฐสมาชิกของรัฐสภาอาเซียนเป็นประธาน สหประชาชาติอาเซียนประเทศละ ๑ ปี เรียงตามลำดับตัวอักษร และให้จัดประชุมใหญ่ สหประชาชาติอาเซียนปีละ ๑ ครั้ง โดยประเทศที่เป็นประธานในปีนั้นๆ ซึ่งรัฐสภาไทย เคยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมใหญ่สหประชาชาติอาเซียนมาแล้วหลายครั้ง อาทิ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๗ พ.ศ. ๒๕๓๔ พ.ศ. ๒๕๓๙ พ.ศ. ๒๕๔๔ และ พ.ศ. ๒๕๕๒ ในการประชุมใหญ่แต่ละครั้งรัฐสภาไทยให้การสนับสนุนนโยบายของอาเซียนอย่างเข้มแข็ง เพื่อผลักดันให้เกิดความร่วมมือด้านกฎหมายที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน และที่จะส่งเสริมให้ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความมั่นคงในชีวิต รวมทั้งกระชับความร่วมมือกับของสหประชา ชาติอาเซียน เพื่อบูรณาการการทำงานระหว่างกัน ทั้งนี้ สหประชาชาติอาเซียนได้ปรับ ยุทธศาสตร์และบทบาทของสหประชา ชาติอย่างสม่ำเสมอให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในภูมิภาค และในโลกเพื่อให้สหประชาชาติอาเซียนก้าวสู่การเป็นสถาบันนิติบัญญัติในภูมิภาคที่เข้าถึง และสะท้อนความต้องการของประชาชนผ่านการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมและทันสมัย การณ์ มากยิ่งขึ้น



เมื่อวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เข้ารับตำแหน่งประธานสมัชชารัฐสภาอาเซียน ต่อจาก ประธานรัฐสภาสาธารณรัฐสิงคโปร์ พร้อมกล่าวถ้อยแถลงว่า รัฐสภาไทยจะดำเนินงาน สืบต่อในกิจกรรมของสมัชชารัฐสภาอาเซียน อย่างต่อเนื่องโดยจะสร้างความใกล้ชิดกัน ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนกันและมุ่งมั่นให้ประชาชน มีความเข้มแข็ง และสนับสนุนสมาชิกสมัชชารัฐสภาอาเซียนในการทำงานร่วมกับอาเซียน โดยใช้หลักนิติรัฐ และการประชุมระหว่างผู้นำสมัชชารัฐสภาอาเซียนและผู้นำอาเซียน และขอให้สมาชิกสมัชชารัฐสภาอาเซียนมั่นใจในการประสานงานที่ต่อเนื่องที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์ต่ออาเซียน รวมถึงจะเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนเพื่อให้เกิด ความเชื่อมโยงกัน รวมทั้งจะส่งเสริมให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ ทั้งนี้ หากประชาชนมีส่วนร่วมในทุกระดับจะส่งผลให้เกิดการเติบโตในทุกด้านและด้วยบทบาทของ รัฐสภาที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบ ถ่วงดุล จึงมั่นใจจะไม่มีใครถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง

ในโอกาสที่รัฐสภา จะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๔๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐสภาจึงขอเชิญชวนประชาชนชาวไทยแสดงตนเป็น เจ้าภาพที่ดีโดยการให้การต้อนรับสมาชิกรัฐสภาอาเซียนจากรัฐสมาชิกอาเซียนและสมาชิก รัฐสภาจากรัฐสภาประเทศผู้สังเกตการณ์ของสมัชชารัฐสภาอาเซียนที่เข้าร่วมประชุมอย่าง อบอุ่น และสร้างความมั่นใจในการสร้างความยั่งยืนแก่อาเซียนและการทำงานใกล้ชิดกับ AIPA ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานสมัชชารัฐสภาอาเซียน สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สมัชชารัฐสภาอาเซียน. สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑ จาก http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=35253

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. สมัชชารัฐสภาอาเซียน. สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑ จาก <http://www.prachachat.net>

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๐). ๓๐ ปี AIPO กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงานการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๓๘ ๑๔-๒๐ กันยายน ๒๕๖๐ ณ กรุงมะนิลา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

สถานีวิทยุกระจายเสียงละวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา, ๖ ก.ย. ๒๕๖๑, ปิดการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๓๘ ที่สาธารณรัฐสิงคโปร์ พร้อมส่งไม้ต่อให้ประเทศไทย เจ้าภาพปี ๒๕๖๒. สืบค้นเมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑ จาก <https://www.radioparliament.net>